

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 4, Article Number: E0017

NWSA-QUALITATIVE STUDIES

Received: January 2012

Accepted: September 2012

Series : E

ISSN : 1308-7290

© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Güngör

Mersin University

megungor06@hotmail.com

Mersin-Turkeyy

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN AİLE TIPLERİ VE
AİLE TUTUMLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

ÖZET

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin problem çözme becerisi ile ailelerinin demografik özellikleri, yapısı ve aile tutumları arasındaki farklar incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2010-2011 öğretim yılı yaz okuluna katılan çeşitli bölümlerinde okuyan öğrencilere Kişisel Bilgi Formu ve Problem Çözme Envanteri uygulanmıştır. Araştırmaya 233 öğrenci katılmıştır. Veriler SPSS 11.5 programında analiz edilmiştir. Öğrencilere cinsiyet, aile yapıları ve ailelerinin kendilerine karşı tutum ve davranışlarını betimleyen sorular sorulmuş, ailelerinin yapısı ve tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki fark olup olmadığı ortaya konulmuştur. Elde edilen verilerin ülkemizdeki aile yapısının ve ailelerin çocuklarına karşı tutum ve davranışlarının hızlı toplumsal değişime paralel olarak ailelerin eğitim anlayışında farklılık göstermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'deki aile yapısına ve aile tutumlarının değişen toplumsal yapı bağlamında ele alınmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile Tipi, Tutum Ve Davranışlar,
Problem Çözme Becerisi Öğretmen Adayı

**THE INVESTIGATION OF UNIVERSITY STUDENTS' PROBLEM SOLVING SKILLS IN
TERMS OF THEIR FAMILY TYPES AND FAMILY ATTITUDES**

ABSTRACT

In this study, how university students' problem solving skill differ according to their families' demographic features, family types, and family attitudes is investigated. In line with this aim, personal information form and problem solving inventory were applied to students who have been studying in various faculties and different departments, but attended in summer school in 2010-2011 education term in Education Faculty, Mersin University. 233 students participated in the study. The data was analyzed through SPSS 11.5 program. The questions that portray students' gender, family structure of students and their families' attitudes and behaviors towards themselves were asked, and whether there was any difference between students' family structure, their families' attitudes and students' problem solving skills was propounded. Based on the findings, it was concluded that parallel to rapid social change, family structure and families' attitudes and behaviors in Turkey did not influence education concept. In this context, this study shed light on to illustrate family structure and families' attitudes within the context of changing social structure.

Keywords: Family, Family Type, Attitude And Behaviors,
Problem Solving Skill, Teacher Candidates

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Türkiye’de ailenin toplum yapısı içindeki yeri ve işlevleri toplumsal kurumlara olan etkileri, nasıl değişim ve dönüşüme uğradığı, niteliği bilinmektedir. Kentleşme ve sanayileşmeyle birlikte aile tiplerinde meydana gelen değişimler, aile tipi, tutum ve davranışları ile eğitim olanaklarından yararlanmaya etkisi vardır (Özen,1987). Problem çözme becerisi de ailenin birçok temel işlevlerinin yanı sıra kazandırılması gereken beceriyi de kapsamaktadır. Bu bağlamda aile tipinin, aile tutum ve davranışlarının değişime uğraması ile eğitim kurumunun işlevleri de, ailelerin eğitimden beklentiler de paralel olarak değişmektedir. Çünkü toplumların kendilerini gelecek yıllara taşıyabilmesi için değişim ve süreklilik esastır. Aile tiplerini, ailenin tutum ve davranışları ile problem çözme becerilerini ayrıntılı olarak şu şekilde vermek mümkündür:

- **Aile Tipolojisi (Typology of Family):** Aile kavramı farklı disiplinler tarafından geniş bir yelpaze içerisinde tanımlanmaktadır. Üyeleri arasındaki ilişkiler ve etkileşim yönünden sosyal bir grup, sosyal ve ekonomik yönden bir birlik; sosyal yaşamın temel göstergelerinden biri olarak örgüt; üyelerin gereksinimlerinin karşılanması için sistematik kuralları bulunan sosyal bir kurum olarak görülebilir (Çakıcı, 2006).

Sosyolojik bağlamda ise, “biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, o güne değin toplumda oluşturulmuş maddi (özdeksel) ve manevi (tinsel) zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur” (Doğan, 2000). Sosyo-kültürel normlar, ekonomik yaşam, üretim biçimleri ve inançlar toplum üzerinde olduğu gibi aile yapısı üzerinde de etkisi olan unsurlardır. Dolayısıyla bu unsurlar aile tiplerinin oluşmasında da önemli rol oynamaktadır. Aile, tarihsel bir yapıya sahip toplumsal bir kurumdur yani toplumun tarihsel evriminden soyutlanamayacak bir gelişimi gösterir. Bölgelere (coğrafi yapıya), ekonomik yapıya/sınıflara ve toplumdaki alt gruplara göre değişir (Meriç, 1989). Bunların yanı sıra aile, bir sosyal sistem ve kültürel çeşitlilik olarak da düşünülmelidir. Aile tiplerinde aileyi meydana getiren grup üyelerinin sosyal ilişki, sosyal statü ve rollerine de dikkat edilmesi gereklidir. Türkiye’de aile tipolojisinde otorite, yerleşilen mekânlar ve hane halkı özellikleri dikkate alındığında, aile tipleri; “büyük aile” ve alt grupları, “kök aile”, “birleşik aile”, geleneksel geniş aile”, “küçük aile” ve alt grupları, “çekirdek aile”, “parçalanmış aile”, tamamlanmamış aile” şeklinde ya da “modern aile-çekirdek aile”; “geçiş ailesi”, “büyük aile-geleneksel aile” şeklindedir. Mekan dikkate alındığında ise, “kır ailesi- köy ailesi”, “gecekondu ailesi”, kent ailesi” şeklinde betimlenmektedir (Türkdoğan, 1990). Mekânı dikkate alan tipoloji içerik olarak; “kır ailesi” diye “geleneksel aileyi”, “gecekondu ailesi” olarak “geçiş ailesini”, “kent ailesi” diye de “çekirdek aileyi” ifade etmektedir. Bunun yanı sıra aileyi, yapı, işleyiş ve işlevlerine göre sınıflandıranlarda söz konusudur (Çakıcı, 2006; Doğan, 2000; Eshleman ve Bulcroft, 2006).

- Hanede yaşayan kişi sayısına göre: Çekirdek aile, geniş aile, tek ebeveynli aile, çocuksuz aile, geçiş ailesi.
 - Otorite biçimlerine göre: Ataerkil aile, anaerkil aile.
 - Evlenme biçimlerine göre: Poligami, monogami, eşcinsel çiftlerin evliliğinde oluşan aile.
 - Yerleşim yerlerine göre. Köy/kırsal kesim ailesi, kent ailesi, gecekondulu ailesi, yurtdışında yaşayan aileler.
 - Geleceğe yönelik kuramsal aile: Sanal aile.
- İnsanların tutum ve davranışları, yaşam biçimleri, yaşadıkları coğrafya, miras aldıkları tarih ve kültür, içinde buldukları gelenek ve görenekler içinde buldukları çağın koşullarına göre de şekillenmektedir. Bu nedenle ailelerin yapısı da hızlı bir değişim içerisinde. Bu bağlamda aile yapısı değerlendirmelerinde o ülkeye ait tüm sosyo- kültürel ve ekonomik unsurların göz önünde bulundurulması gerekir.
- **Aile Tutumları (Family Attitudes):** Çocuğun aile içerisinde gözlemlediği her davranış onun ileriki yaşamında göstereceği davranışa temel oluşturmaktadır. Aile yapısı kadar ailenin çocuğuna karşı gösterdiği tutum ve davranışları çocuğun kişilik gelişiminde büyük rol oynamaktadır. Genel olarak, tutum, bireyin bir nesne ya da durma karşı deneyim, güdü ve bilgilerine dayanarak geliştirdiği bir tepki veya eğilim olarak tanımlanır. Doğal olarak tutumlar, bireyin yaşantı ve deneyimlerinden oluşmakta ve bireyin davranışlarını yönlendiren/ belirleyen bir etkiye sahiptir. Doğumdan itibaren içinde bulunulan aile çevresi, bireyin eğitimi ve anne-baba ya da aile dışındaki diğer insanları, sosyal çevresini algılama biçimi, olumlu ya da olumsuz tutumları sergilemesinde etkili olmaktadır (Mızrakçı, 1994). Anne ve babaların ya da çocuğun bakımından sorumlu kişilerin, çocuğun yetişmesine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri, çocuğun davranışları, kişilik benlik saygısı, özgüveni, geleceğe yönelik amaç belirleme, problem çözme, kara verme, eleştirel düşünebilme gibi becerileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Canter, 2000; Güngör, 2000). Bu konuyla ilgili olarak anne-baba tutumlarının değişik şekillerde gruplandırıldığını görmekteyiz (Özyürek, 2004). Bu gruplandırmalara geçmeden önce anne ve babanın tutumlarını etkileyen faktörlere değinirsek; anne ve babanın sahip olduğu kültürel değerler, anne ve babanın yetiştirme biçimi, anne ve babanın kendileri arasındaki ilişkiler, ailenin sosyo-ekonomik yapısı, çocuğun cinsiyeti, yaşı, tutumlarının oluşması ve sergilenmesinde etkindir (Çağdaş, 2006; Seçer, 2006). Bu tutumlardan, olumlu; *demokratik tutum*, olumsuz *daotoriter tutum*, *Serbest (ilgisiz) tutum*, *aşırı hoşgörülü tutum*, *koruyucu tutum* ve *tutarsız tutum* şeklinde sınıflandırılmıştır (Güler, 2010).
 - **Demokratik Tutum (Democratic Attitude):** Aile içinde çocuğa sunulanlar karşılıksızdır. Çocuğa özellikle kendini ifade etme hakkı tanınır ve kararlarına saygı duyulur. Demokratik ortamı paylaşan aile bireyleri arasında dengeli bir davranış örüntüsü oluşmuştur, karşılıklı hak ve sorumluluklarla birlikte, uyulması gerekli kurallar mevcuttur (Arı, Bayhan ve Artan, 1995). Davranışların ölçülü ve tutarlı olduğu demokratik tutum, çocuğun kişiliğinin dengeli bir şekilde gelişimine olanak tanıyan bir yaklaşım olup çocuğun deneyim kazanması, özerk birey olması,

özgüveninin gelişmesi kısaca toplumsallaşmasını kolaylaştırıcı özelliğe sahiptir.

- **Otoriter Tutum (Authority Attitude):** Sıkı bir disiplin ve baskının olduğu ve cezanın ön planda tutulduğu kurallara bağlılığın ve koşulsuz uymanın gerekli olduğu tutum olarak tanımlanır. Bireyin kendisi ile ilgili kararlar anne-baba tarafından alınır ve bu kararlara uyulması beklenir. Bu tutumun sergilendiği ortamda çocuk, anti-sosyal davranışlar ve akran ilişkilerinde başarısızlıklar gösterir (Schneider, 1993). Otoriter tutuma maruz kalan çocukların itaat ve koşulsuz boyun eğme ile cezadan kurtulmayı beklerler (Alisinanoğlu, 2003). Otoriter tutum içerisinde yetişen çocuklar, kendi kararlarını alamayan ve başkalarına bağımlı, uyumsuz davranışlar sergileyen, iletişim sorunları yaşayan, rekabet edemeyen bireyler olmaları muhtemeldir (Yavuzer, 2001).
- **Serbest İlgisiz Tutum (Free Indifferent Attitude):** Çocuğu önemsemeyen çocuğun sosyal ve duygusal gereksinimlerini görmezden gelen, çocuğa ilgisiz davranan, sevgiyi az gösteren anne-baba tutumu çocuğun olumsuz davranışlar sergilemesine neden olur. Anne ve babanın çocuğa sınırsız haklar tanıdığı serbest tutumda, çocuk kurallara uymayı gereksiz görür. İlişkiler çocuk merkezlidir ve anne-baba çocuğundan çekinir hale gelir. Dolayısıyla serbest tutumla yetişen çocuklar, anne-baba rehberliğinden yoksun kalır, davranışları kısıtlanmadığı için bencil ve düşünmeden davranırlar. Ancak, aktif ve yaratıcı bireyler olabilirler (Arı, 1995; Öğretir, 1999).
- **Aşırı Hoşgörülü Tutum (Extreme Tolerance Attitude):** Hoşgörü sadece anne-baba için değil tüm insanlar için beklenen doğal bir tutum ve davranıştır. Bu tutum ve davranışlar, çocuğun kendine güvenen, yaratıcı ve toplumsal açıdan gelişkin bir birey olmasına yardımcı olur. Normal düzeyde hoşgörülü tutum, çocuklarda olumlu duygusal, toplumsal ve bilişsel gelişmeyi sağlarken, aşırı hoşgörülü tutumda, çocuğun davranışlarına sınır çekilmeyip her türlü isteği kabul edilmektedir. Bu ortamda yetişen çocuk başkalarının dikkatini çekmeye çalışır ve herkesin kendi isteklerini gerçekleştirmesini umarlar. Hoş görü ile boş vermişliği karıştıran anne ve babalar bu davranışlarını çağdaş eğitimin gereği olarak algırlar ve çocuğa sınırsız özgürlük tanırlar (Özdiñç ve Spock, 2000). Bu tutuma sahip anne ve babaların çocukları sosyal ilişkilerinde başarısız olabilirler, doğru ve yanlış algıları karışabilir ve kurallara uymada güçlük çekerler.
- **Koruyucu Tutum (Protection Attitude):** Navaro (1989) bu tutumu anne- babaların yanı sıra aile büyüklerinin çocukları kontrol etme ve özen göstermede aşırıya kaçmaları olarak tanımlamaktadır. Anne ve babaların çocuklarına ilgisi ve koruması doğal bir olgu olmakla birlikte, aşırı koruma isteği ve gereğinden fazla kontrol, istenmeyen davranışların sergilenmesine neden olabilmektedir. Bu tutum çocuklarda tüm gereksinimlerinin başkaları tarafından karşılanması isteğini doğurur (Özeri, 1994; Yavuzer, 2001). Gereksinimleri başkaları tarafından karşılanan çocuk, kendi başına karar veremeyen tutarsız, başkalarına aşırı bağımlı, özgüveni eksik ve inatçı bir kişilik geliştirirler.
- **Tutarsız Tutum (Inconsistent Attitude):** Alınan kararlar uymama tutarsızlık anlamına gelir. Buna karşın konulan kuralları ve

sonuçlarını takip etmek tutarlılık olarak adlandırılır. Anne ve baba için de en önemli sorun çocuklarına karşı tutarlı davranabilmektir. Bu tutum anne ve babanın kararlarının ve davranışlarının değişmesi olabildiği gibi anne ve babanın ceza ve ödül konusunda çatışmaları anlamına da gelmektedir. Bu tutarsızlık çocuğun davranışlarında tutarlı olma durumunu olumsuz etkiler. Gelecekte sağlam bir kişiliğe sahip olaylar ve durumlar karşısında sağduyulu, problemler karşısında çözüm üretebilen birey olmasını istediği çocuğuna anne ve babanın tutarlı davranması gerekmektedir (Stede, 1998; Özdiñç ve Spock, 2000).

Ailelerin tutum ve davranışlarını yukarıda anılan şekliyle kesin çizgilerle birbirinden ayırmak pek olası değildir. Anne ve babaların çoğunlukla bu tutumları birlikte sergiledikleri görülmektedir. Bunun nedeni ise, sosyal çevreleri, hızla değişen kültürel ve ekonomik değişim ile aile yapılarının farklılaşmasıdır. Aile tutumları ve davranışları bireyin tüm yaşantısını etkileyen özellik içerir. Aile tutum ve davranışları bireyin toplumsallaşmasının, ait olduğu kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısı olmasının anahtarı konumundadır. Hızla değişen toplumsal yapı beraberinde kültürel değişimin de zorunluluklarını getirmekte, aile tutum ve davranışlarında gözlenen olumlu ve olumsuz tutumların nedenini oluşturmaktadır. Dolayısıyla ailenin tutum ve davranışları kesin çizgilerle birbirinden ayırt edilememektedir. Bu nedenle aile tutum ve davranışları, olumlu ve olumsuz olarak genellenmesi benimsenmiştir.

- **Problem Çözme Becerisi (Problem Solving Skill):** Toplumsallaşma/ sosyalleşme ya da kültürleşme diye adlandırılan süreç, bireyin hem bireysel hem de toplumsal olarak üyesi olduğu aile, grup, topluluk ve toplumun içerisinde var olmasını sağlar. Problem çözme becerisi de bu süreçte edinilen en önemli becerilerdendir. Bireyin bu süreçte edindiği yaşantılar, sosyal gelişiminin temelini oluşturur. Bu durum çocuğun çevresinde var olan diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmasını onlara kendine güvenmesini, bağımsızlık ve dayanışma davranışlarını edinmesini, kısaca başarılı bir birey olmasını sağlar. Bireyin başarılı etkileşimde bulunması, belli sosyal becerileri edinmesini gerektirir. Bu becerilerden en önemlileri içinde yaşadığı toplumdan ve okuldan edinebileceği sağlıklı iletişim kurma, bu ilişkileri sürdürme, karşılaştırma, sosyal içerikli problem çözmedir (Anooshian, Pascal ve McCreath, 1984). Problem çözme ile ilgili tanımların genellikle bireysel olarak algılandığını, problem çözme becerisinin toplumsal boyutunun göreceli olarak ihmal edildiğini söylemek mümkündür. Önceleri problem çözme, sosyal bir olgu olmaktan ziyade öncelikle fen bilimleri alanında ve laboratuvar ortamındaki problemlerin çözülmesi olarak ele alınmıştır. Daha sonra 60'lı ve 70'li yıllarda ise problem çözme, sosyal bilimler alanında da uygulanmış, bireylerin psikolojik uyumlarıyla problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bilişsel yaklaşımın yaygınlaşmasıyla birlikte problem çözme, farklı bilişsel ve düşünsel süreçlerin toplamı olarak tanımlanmıştır (Heppner, Witty ve Dixon, 2004). Sosyal bilimlerde problem çözme süreci duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutların birlikte kullanımını gerektirdiği için

oldukça karmaşıktır (Heppner ve Baker, 1997). Bu nedenle problem çözme süreci boyutlandırılmış, bileşenlere ayrılmış, sosyal problem çözme modeli öne sürülmüştür (D'zurilla ve Nezu, 1990). Sosyal problem çözme, günlük yaşamda karşılaşılan problem durumlarında etkili ve uyum sağlayıcı baş etme yöntemlerini fark etmek ya da keşfetmek süreci olarak tanımlanmaktadır (Shewchuk, Johnson ve Elliott, 2001). Sosyal problem çözme modelinin beceriler boyutu ise dört ayrı başlıktan oluşmaktadır ve bilgi işleme sürecindeki ilk dört aşamayla ilişkilidir (Crick ve Dodge, 1994; Slaby ve Guerra, 1988, Dodge). Birey bir problemle karşılaştığında öncelikle duyularıyla çevredeki ipuçlarını toplamakta, daha sonra algısal süreçler devreye girmekte ve çevreden toplanan veriler anlamlandırılıp, yorumlanmaktadır. Daha sonra da duruma en uygun olan olası davranışsal tepkiler gözden geçirilip, bireyi amacına en fazla yakınlaştıracak olan davranış biçimi birey tarafından seçilmektedir. En son aşamada ise en uygun olduğu düşünülen çözüm uygulamaya konmaktadır. Bireyin kendi problem çözme becerilerini değerlendirme ve algılama biçimi yaşamında karşılaştığı güçlüklerle nasıl yaklaştığını ve onlarla nasıl baş ettiğini etkileyen önemli bir biliş ötesi bileşendir. Çünkü bireyin kendisini algılayış biçimi, kendisi ve çevresiyle aynı zamanda karşılaştığı problemlerle ilgili bilgileri işleme sürecini etkilemektedir. Problemin tanımlanması, alternatif çözüm yollarının oluşturulması, karar verme ve çözümün uygulanması ve uygulanan çözümün sonuçlarının değerlendirilmesi bireylerin karşılaştığı problemleri etkili şekilde çözümlemesini sağlayan becerilerdir (D'Zurilla ve Nezu, 1990).

Toplumsal kurallar diye ifade edilen ve çocuğun problem çözme becerisini doğrudan etkileyen sosyo-kültürel yapı faktörüdür. Toplumun gelenekleri, görenekleri, insan davranışını şekillendirir. Bireylerini farklı sosyal, kültürel ve ekonomik koşullarda yetiştirmeleri/ sosyalizasyonları bilişsel gelişimlerini de etkilemektedir. Bu bağlamda ailenin tipi, ailenin tutum ve davranışları ile problem çözme becerisinin kazanılması arasında ilişki olduğu yadsınmaz. Araştırmada; öğrencilerin sahip oldukları aile tipleri modern ve geleneksel olarak ikili bir tasnife tutulmuştur. Modern aile, kişisel bilgi formundaki "Sahip olduğunuz ailenizi nasıl tanımlarsınız? Sorusuna verilen yanıtlara bağlı olarak "modern aile" kavramı iki düzlemde karşımıza çıkar: 1. Eskiye göre hem yaşam şekli hem de değer yargıları değişmiş aile; 2. Yaşam şekli, örf ve adetlerine bağlı topluma göre değişmiş aile. Aynı şekilde "Geleneksel aile" ise; 1. Dinine, örf ve adetlerine bağlı, 2. Önceki yaşam biçimini koruyan aile olarak ifade edilmiştir.

Aile tutumları da olumlu ve olumsuz tutum olarak değerlendirilmiştir. Kişisel bilgi formundaki "ailenizin size karşı tutum ve davranışlarını nasıl tanımlarsınız? Sorusuna verilen yanıtlara bağlı olarak "olumlu tutumlar"; 1. Güçlü ve yeterli olup gerektiğinde sorunlarına duyarlı, anlayışlı 2. Demokrat tutum, şeklinde betimlenirken, "olumsuz tutumlar" ise; 1. Koruyucu benimle ilgili her şeyle ilgilenen, 2. sevecen ancak benimle ilgili her sorunu çözen 3. umursamaz tutum, olarak gruplandırılmıştır. Doğal olarak hızlı toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişim ailenin tiplerinde olduğu gibi aile tutum ve

davranışlarında da farklılaşmayı ve tutum ve davranışlarının iç içe geçtiğini göstermektedir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Problem çözme, sosyal bir olgu olmaktan ziyade öncelikle fen bilimleri alanında ve laboratuvar ortamındaki problemlerin çözülmesi olarak ele alınmıştır. Ancak toplumsal kurallar diye ifade edilen ve çocuğun problem çözme becerisini doğrudan etkileyen sosyo-kültürel yapı faktörüdür. Bu nedenle, toplumun gelenekleri, görenekleri, insan davranışını şekillendirir. Bireylerini farklı sosyal, kültürel ve ekonomik koşullarda yetiştirmeleri/sosyalizasyonları bilişsel gelişimlerini de etkilemektedir. Bu bağlamda ailenin tipi, ailenin tutum ve davranışları ile problem çözme becerisinin kazanılması arasında ilişki olduğu yadsınmaz. Bu çalışmanın önemi de problem çözme becerilerinin toplumsal boyutu özellikle de aile tutumları bağlamında ele alınmış ve problem çözme becerisinin aile tutumları ile ilişkisi ortaya konulmuştur.

3. YÖNTEM (METHOD)

Çalışmanın amacına uygun olarak elde edilen verilere öğrencilerin genel problem çözme becerisini betimlemek amacıyla betimsel istatistik analizi uygulanmıştır. Ayrıca, değişkenler (cinsiyet, aylık gelir, kardeş sayısı ve aile yapısı, aile tutumları) ve problem çözme becerisi arasındaki ilişkileri saptamak amacıyla da veriler normal dağıldığı için ($p>0.05$) bağımsız gruplar için t testi uygulanmıştır.

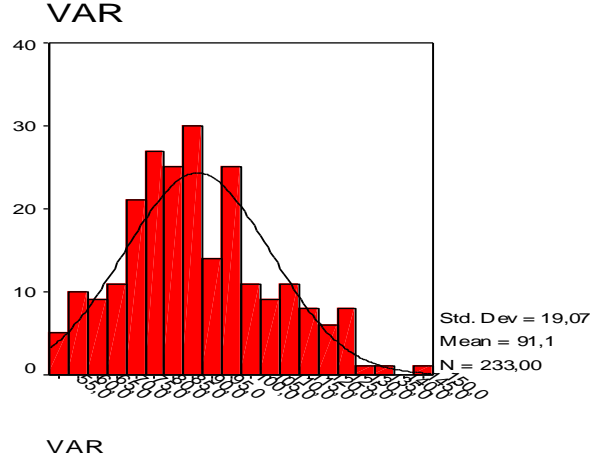
4. BULGULAR (RESULTS)

- **Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Bulgular:** Öğrencilerin problem çözme becerilerini betimlemek amacıyla betimsel analiz yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo.1. Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri
(Table 1. (Students' Problem Solving Skills))

	N	Ranj	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma	Varyans
TOPLAM	233	98,00	54,00	152,0	91,1	19,07	363,81
N	233						

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin problem çözme becerileri puanlarının en düşük ($\text{min.}=54.00$) ve en yüksek ($\text{max.}=152.00$) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin en yüksek ve en düşük puanları arasındaki fark ($\text{ranj.}=98.00$) olarak saptanmıştır. Öğrenciler problem çözme becerisi envanterinden ortalama ($\bar{X}=91.00$) puan almışlardır. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin problem çözme becerileri sola yığılmalı-sağa çarpık bir grafik ortaya çıkarmış bulunmaktadır (bkz. Şekil 1). Öğrenciler problem çözme becerisi envanterinde ortalamanın altında yığılma göstererek, problem çözme becerisi konusunda yeterli bir grafik sergilemişlerdir.

Şekil 1. Öğrencilerin Problem Çözme Becerisi Puanlarının Dağılımı
(Figure 1. The Distrubition of Students' Problem Solving Skill Points)

Araştırmaya katılan 233 öğrencinin cinsiyetlerine göre dağılımına baktığımızda, Kadınların oranı %58.8dir. Erkeklerin oranı ise, %41.2'dir.

- **Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri İle Cinsiyetlerine Yönelik Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımını %41.2'si erkek, %58.8'i ise kadındır.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları
(Table 2. (The Distribution of Students According to Gender)

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Erkek	96	41,2
Bayan	137	58,8
Toplam	233	100,0

Öğrencilerin problem çözme becerileri ölçeğinin cinsiyete göre t testi sonuçları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin problem Çözme Becerilerinin Cinsiyete göre Farkı
(Table 3. The Difference of Students' Problem Solving Skills According to Gender)

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kadın	137	90,5387	18,72	231	,580	,390
Erkek	96	92,0134	19,62			

Öğrencilerin problem çözme becerileri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Cinsiyet farklılığı problem çözme becerisi anlamlı şekilde etkileyen bir değişken olmadığı sonucuna varılmıştır.

- **Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri İle Kardeş Sayılarına Yönelik Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayıları üç ve daha az olanlar (%25.8) çekirdek aile diye nitelenen aile tipine sahip olup geriye kalan %73.0 gibi yüksek bir oranda üç ve daha yukarı kardeşe sahip ve geniş aile ya da geleneksel olarak nitelenen aile tipine sahiptir.

Tablo 4. Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı
(Table 4. The Distribution of Students According to Their Brothers and Sisters Rate)

Kardeş Sayısı	Sayı	Yüzde
3'ten az	60	25,8
3 ve üstü	170	73,0
Total	230	98,7

Araştırmaya katılan öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı üç ve daha yukarı olanların oranı %73,0 gibi yüksek bir oranda olup, aile niceliği bakımından geleneksel-geniş aileye sahiptirler.

Problem çözme becerisi ve kardeş sayısı arasında fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız değişkenler için t testi yapılmış olup sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri İle Kardeş Sayısı Arasındaki Farklar
(Table 5. The Difference of Students' Problem Solving Skills According to their brother and sister Rate)

Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
3'den az	60	91,49	17,57	228	,061	,292
3 ve üstü	170	91,32	19,62			

Analiz sonuçları incelendiğinde, kardeş sayısı ve problem çözme becerisi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

- **Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri İle Aile Yapısına Yönelik Bulgular:** Öğrencilerin sahip olduğu aile tiplerini irdelediğimizde kent ailesi olarak adlandırılan modern aile %35.6, geriye kalan %42.5'i ise geleneksel olarak betimledikleri ailelere sahiptir.

Tablo 6. Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımları
(Table 6. The Distribution of Students' Family Type)

Aile Yapısı	Sayı	Yüzde
Geleneksel	99	42,5
Modern	83	35,6
Toplam	182	78,1

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerini tanımlamaları istendiğinde %42,5'i geleneksel bir yapıya sahip olduklarını belirtirken %35,6'sı modern olduğunu belirtmiştir. Bu sorunun özelliği öğrencilerin aile yapısını betimlemekte güçlük çektiklerini göstermiştir.

Aile yapısı ve problem çözme becerisi arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ölçmek amacıyla yapılan bağımsız değişkenler için t testi analizi sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri ile Aile Yapısı Arasındaki Fark
(Table 7. The Difference of Students' Problem Solving Skills According to Their Family Type)

Aile Yapısı	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Geleneksel	99	95,43	19,94	180	2,76	,263
Modern	83	87,59	17,98			

Öğrencilerin problem çözme becerileri ile aile yapısı arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Aile yapısı değişkenin problem çözme becerisi anlamlı şekilde etkileyen bir değişken olmadığı sonucuna varılabilir.

- **Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri İle Aile Tutumlarına Yönelik Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin kendilerine karşı tutumlarının ne olduğu sorulduğunda %73 gibi anlamlı bir oranda olumsuz olduğunu belirtmişlerdir. %27 gibi bir oranda ise ailelerinin kendilerine olan tutumlarını olumlu olarak belirtmişlerdir.

Tablo 8. Öğrencilerin Aile Tutumları Dağılımı
(Table 8. The Distribution of Students' Family Attitudes)

Aile Tutumları	Sayı	Yüzde
Olumsuz	170	73,0
Olumlu	63	27,0
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin anne ve babalarının kendilerine karşı tutum ve davranışları hakkındaki görüşleriyle ilgili olarak %73'ü olumlu olarak ifade ederken, deneklerin %27'si ise anne ve babalarının tutumlarını olumsuz olarak belirtmişlerdir.

Tablo 9. Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri İle Aile Tutumları Arasındaki Fark
(Table 9. The Difference of Students' Problem Solving Skills According to Their Family Attitudes)

Tutumlar	N	Ort	S	Sd	t	p
Olumsuz	170	109,28	13,00	231	-2,411	0,473
Olumlu	63	113,75	11,25			

$P>0.05$.

Aile tutumları ile problem çözme becerisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

5. TARTIŞMA VE ÖNERİLER (DISCUSSION AND CONCLISIONS)

Bu araştırmada öğrencilerin problem çözme becerileri ile aile tipi ve aile tutumları ilişkisini ele almıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin ailelerini ve ailelerinin kendilerine olan tutum ve davranışlarının betimlenerek problem çözme sürecine olan etkisi ortaya konmuştur.

Cinsiyet farklılığı ile problem çözme becerisi arasında bir farklılık saptanmamıştır. Bu durum ailelerin çocukları arasında ayırıcılığın olmadığını göstermiştir. Yine sahip oldukları kardeş sayısı yani ailelerin büyüklüğü ya da küçüklüğü de problem çözme becerisi hakkında anlamlı bir farklılık yaratmamıştır.

Ailelerin sahip olduğu çocuk sayıları çocuklarına olan ilgide bir farklılık yaratmıştır.

Öğrencilerin sahip olduğu aile yapısı modern ve geleneksel olarak gruplandırılmıştır. Geleneksel ve modern ailelere sahip öğrencilerinde problem çözme becerilerinde anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.

Öğrenci ailelerini kendilerine karşı tutum ve davranışları olumlu ve olumsuz tutum ve davranışlar olarak gruplandırılmış olup bu tutum ve davranışlar ile öğrencilerin problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Sonuç olarak, toplumsal yapımızdaki hızlı değişim ve dönüşümler ailelerin hem yapısında hem de tutum ve davranışlarında değişim gösterdiğini ortaya koymuştur. Ailelerin yapısı ve tutumları iç içe geçmiş bunları kendi aralarında çok özel sınıflandırmak güçleşmiştir. Bu bağlamda sosyal bilimlerde aileyi, ailenin tutum ve davranışlarını özellikle eğitim anlayışları konusunda tanımlarken anlam ve içerik ve çeşitliliği konusunda bu değişim dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Arı, M., Bayhan, P. ve Artan, İ., (1995). Farklı Anne-Baba Tutumlarının 4-11yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarının Etkisinin Araştırılması. *10.Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 23-38.
2. Ali Sinanoğlu, F., (2003). Çocukların Denetim Odağı Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1): s. 97-108.
3. Anoshian, L.J., Pascal, V.U. ve McCreath, H., (1984). Problem Mapping Before Problem Solving: Young Children's Cognitive Maps and Search Strategies in Large Scale Environments. *Child Development*, 55: 1820- 1834,
4. Crick N.R. ve Dodge, K.A., (1994). A review and reformulation of social information processing mechanisms in children's social adjustment. *Psychol Bull* 115:74-101.
5. Çağdaş, A. ve Seçer, Z., (2006). *Anne-Baba Eğitimi*, Ankara: Kök Yayıncılık.
6. Çakıcı, S., (2006). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin işlevlerinin anne çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
7. Canter, A.K., (2000). Determining the effects on parental attitudes and parenting styles towards childrearing after participation in a rural program. Unpublished Master Dissertation, West Virginia University, Virginia.
8. Dodge, K.A., Lansford, J.E., Burks, V.S., Bates, J.E., Petit, G.S., Fontaine, R., and Price, J.M., (2003). Peer Rejection and Social Information-Processing Factors in The Development of Aggressive Behavior Problems in Children. *Child Development*, 74, 374-393.
9. Doğan, İ., (2000). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
10. D'zurilla, T.J., Chang, E.C., and Sana, L.J., (2003). Self-Esteem and Social Problem Solving as Predictors of Aggression in College Students. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 22 (4), 424-440
11. Eshleman, J.R. ve Bulcroft, R.A., (2006). *The Family*. (11th Edition). Pearson Education Inc., ABD.
12. Eliot, T., Shevchuk, R. and Richards, S., (2001). Family Caregiver Social Problem Solving Abilities and Adjustment During the Initial Year of the Caregiving Role, *Journal of Counseling Psychology* Vol:48, No:2, pp:230.
13. Güler, T., (2010). *Anne Baba Eğitimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
14. Güngör, A., Okulöncesi dönem ve aile. *Öğretmen Dünyası*, 246-248.
15. Heppner, P.P. and Baker, C.E., (1997). Application of problem solving Inventory, Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 29(4), 129-143.

16. Heppner, P.P., Witty T.E. and Dixon, W.A., (2004). Problem solving appraisal: helping normal people lead beter lives, *The Counseling Psychologist* 32(3), 466- 472.
17. Heppner, P.P. and Baker, C.E., (1997). Application of problem solving inventory, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 29(4),129-143.
18. Mızrakçı, Ş., (1994). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
19. Navaro, L., (1989). Aşırı koruyuculuğun çocuk üzerine etkileri. *Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri*. Ankara.
20. Öğretir, A.D., (1999). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki altı yaş çocuklarının sosyal oyun davranışlarıyla anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
21. Özdiñ, B. ve Spock, B., (2000). Çocuk bakımı ve eğitimi, *Çocuk ve Aile Dergisi*.
22. Özen, S., (1987). Sosyal hareketlilikte aile ve eğitim ilişkileri. *Sosyoloji Dergisi*, Ege üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sayı: 1, s. 123-136.
23. Özeri, Z.N., (1994). Okulöncesi dönemde ahlak gelişimi ve eğitimi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
24. Özyürek, A., (2000). Kısal bölge ve şehir merkezlerinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
25. Ümit, M., (1989). İleri endüstri toplumlarında aile kurumları üzerine bir araştırma, *Sosyoloji Dergisi*, s., 150.
26. Scheider, B.H., (1993). Children's socail competence in context, the contributions of family, school and culture, Pergamon Pres, Britain: BPCC Wheatons Ltd. Exeter.
27. Stede, K. (1998). Anne ve babaların en çok yaptıkları on hata, (çev: Rahime Demir), İstanbul: Hayat Yayıncılık.
28. Slaby, R.G. ve Nancy, G.G., (1988). Cognitive mediators of aggression in adolescent offenders: 1. assessment. *Developmental Psychology*, 24, 4: 580-588
29. Türkdoğan, O., (1990). Eski Türklerde aile tipolojisi, 1. Aile Şurası Bildirileri, Ankara, s.,466.
30. Yavuzer, H., (2000). Yaygın anne baba tutumları, Ana Baba Okulu, Ankara: Remzi Kitabevi.